7/7378

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı

Sayı : B.15.O.APK.0.23.300-1125
Konu : Yazılı Soru Önergesi

Ankara

03 [illegible] 2002

8713

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: T.B.M.M Başkanlığı'nın 21.05.2002 tarih ve A.01.1.GNS.0.10.00.02-15290 sayılı yazısı.

Ankara Milletvekili Sayın Saffet Arıkan BEDÜK'ün tarafıma tevcih ettiği 7/7378-15347 esas no'lu yazılı soru önergesi T.B.M.M. İç Tüzüğünün 99'ncu maddesi gereği cevaplandırılarak ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Zeki ÇAKAN
Bakan

EKLER :
EK 1- Önerge Cevabı
(7 sayfa)

DAĞITIM:
Gereği :
T.B.M.M. Bşk.

Bilgi :
Başbakanlık
Devlet Bakanlığı
(Sn. Hüsamettin ÖZKAN)

7/7378

ANKARA MİLLETVEKİLİ SAYIN SAFFET ARIKAN BEDÜK'ÜN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7-7378-15347 Esas No'lu)

Soru 1:

Keban, Atatürk ve Karakaya başta olmak üzere diğer hidroelektrik barajlarında elektrik üretiminin durdurulduğu haberleri bazı basın organlarında yer almıştır.

Bu itibarla;

Keban, Atatürk, Karakaya ve diğer hidroelektrik barajlarında elektrik üretimi durdurulmuş mudur? Elektrik üretimi durdurulmuş ise, niçin ve hangi gerekçe ile durdurulmuştur?

Cevap 1:

Ülkemizin 1999 yılından başlayıp 2001 yılında had safhaya ulaşan bir kurak dönem geçirdiği bilinmektedir. Bu dönemde elektrik enerjisi talebini kesinti yapmadan karşılayabilmek amacıyla tüm hidroelektrik santrallarımızda minimum kotlara çok yakın seviyelere inilerek elektrik enerjisi üretimi gerçekleştirilmiştir. Bunun sonucu olarak da başta Keban, Karakaya, Atatürk olmak üzere tüm barajlı santrallarımızda enerji üretilebilecek minimum kotlara inilmiştir.

19 Aralık 2001 tarihinde yapılan ölçümlerde Atatürk Barajı'nın göl seviyesinin, minimum göl seviyesinden sadece 30 cm yukarıda; Karakaya Barajı'nın göl seviyesinin, minimum göl seviyesinden sadece 5 cm yukarıda; ve Keban Barajı'nın göl seviyesinin, minimum göl seviyesinden sadece 66 cm yukarıda olduğu kaydedilmiştir.

Bu durum çerçevesinde 2002 yılı hidroelektrik üretim programı yapılırken yıl içerisinde ülkemiz elektrik arz-talep dengesinin elverdiği ölçüde barajlarımızdaki su seviyelerinin yükseltilmesi ve aynı su harcaması ile daha fazla enerji üretimi yapabilecekleri optimum su seviyelerine ulaşılması hedeflenmiştir.

8 Mayıs 2002 tarihi itibariyle barajlarımızın genel doluluk oranı % 47'dir. Fırat havzasındaki 3 büyük barajımızın doluluk oranı % 38 iken (Keban % 62, Karakaya % 32, Atatürk % 10), diğer barajlarımızın doluluk oranı % 62'dir. Su gelirlerine göre göl kapasiteleri daha küçük hidroelektrik santrallarda sürekli enerji üretimi yapılarak su atılması engellenmekte, bunun yanında Fırat üzerindeki büyük göl kapasiteli hidroelektrik santrallarda (Keban, Karakaya, Atatürk) verimli bir işletmenin gereği olarak ölçülü üretim yaptırılarak önceki yıllardan beri düşük olan su seviyeleri yükseltilmeye çalışılmaktadır.

8 Mayıs 2002 tarihi itibariyle 3 büyük barajımızdaki göl seviyeleri şu şekildedir:

Atatürk Barajı'nın minimum göl seviyesi 526 metre; maksimum göl seviyesi 542 metre; ve optimum göl seviyesi 537 metre olup, 8 Mayıs 2002 tarihindeki seviye 527,7 metredir.

Karakaya Barajı'nın minimum göl seviyesi 675 metre; maksimum göl seviyesi 693 metre; ve optimum göl seviyesi 690 metre olup, 8 Mayıs 2002 tarihindeki seviye 681,4 metredir.

Keban Barajı'nın minimum göl seviyesi 820 metre; maksimum göl seviyesi 845 metre; ve optimum göl seviyesi 840 metre olup, 8 Mayıs 2002 tarihindeki seviye 836,8 metredir.

Özet olarak: Keban, Karakaya ve Atatürk barajlarında toplam olarak 11 milyar 175 milyon 580 bin m^3 faydalı su stoku bulunmasına karşılık 18 milyar 266 milyon 900 bin m^3 boş hacim bulunmaktadır.

Bu itibarla, elektrik üretimi açısından en verimli çalışma bölgesi olan optimum göl seviyelerine henüz ulaşılamadığından, gerekli olan enerji üretiminin yanısıra göl seviyeleri de normale getirilmeye çalışılmaktadır.

Dolu olmayan barajlardan suların boşa akıtılması söz konusu olmayıp, hiçbir dönemde barajlar 24 saat çalışmamış, hidroelektrik santrallarımız su gelirleri ve ülkemizin arz talep dengesi dikkate alınarak, belirlenen işletme programları dahilinde elektrik üretiminde bulunmuşlardır.

2002 yılı başından 8 Mayıs 2002 gününe kadar geçen dönem içinde, geçen yılın aynı dönemine göre %26 daha fazla hidroelektrik enerji üretilmiştir. Bu üretim miktarı, programlanandan % 28 daha fazla enerji üretimi anlamına gelmektedir.

Soru 2:

Türkiye'nin gururu olan ve üretimi durdurulduğu iddia edilen hidroelektrik barajlarında üretilen 1 Kilowat Saat elektriğin maliyeti kaç cent'tir. Halen üretimini sürdüren yabancı ortaklı özel sektörün işlettiği doğalgaz santrallerinde 1 Kilowat Saat elektriğin maliyeti ne kadardır? Özel sektör, ürettiği 1 Kilowat Saat elektriği Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na kaç cent'e satmaktadır? Özel sektörle yapılan bu anlaşma hangi Bakan döneminde yapılmıştır?

Cevap 2:

Hidroelektrik santrallarımızda herhangi bir nedenle elektrik üretiminin durdurulması söz konusu değildir.

Yukarıda da izah edildiği üzere, göl kapasiteleri daha küçük hidrolik santrallarda sürekli enerji üretimi yapılarak su atılması engellenmekte, bunun yanında Fırat üzerindeki büyük göl kapasiteli hidrolik santrallarda (Keban, Karakaya, Atatürk) sistemin ihtiyaç duyduğu miktarda üretim yapılmakta ve ülkemizin doğal kaynaklarının israfını önlemek amacıyla önceki yıllardan beri düşük olan su seviyeleri arttırılmaya çalışılmaktadır.

Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü tarafından işletilen hidroelektrik santralların yatırımları genel bütçeden karşılandığı için sağlıklı bir maliyet hesabı yapılamamaktadır. Türkiye Elektrik Ticaret ve Taahhüt A.Ş. Genel Müdürlüğü tarafından elektrik satın alınan yabancı ortaklı (Yİ) ve (YİD) doğal gaz santrallarının ihale ve sözleşme dönemlerine ait tablo Ek: 1'de, bu santralların yıllık ortalama satış fiyatları ise Ek: 2'de verilmektedir.

Soru 3:

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, linyit ve kömürle işletilen kendi termik santrallerini de devre dışı bırakma kararı almış mıdır? Böyle bir karar almış ise; bunun nedeni özel sektörün işlettiği doğalgaz santrallerinden elektrik alınmasının taahhüt edilmesi rol oynamış mıdır?

Cevap 3:

Elektrik Üretim A.Ş. Genel Müdürlüğü işletmesindeki santralların 2001 Nisan sonu itibariyle ürettiği elektrik enerjisinin yakıt cinslerine göre dağılımına bakıldığında hidrolik %20, kömür %41, sıvı yakıt %7, doğal gaz %32 ve jeotermal %0.1'dir. Bu tablo açıkça göstermektedir ki üretimin %61'i yerli kaynaklarımızdan karşılanmaktadır. İddia edildiği gibi linyit ve taş kömürü ile işletilen santrallarımız devre dışı bırakılmadığı gibi toplam üretim içerisinde en yüksek pay olan %41'lik bir dilime sahiptir. 2002 yılının aynı döneminde de durum çok farklı değildir. Hidrolik %21, kömür %40, sıvı yakıt %7, doğal gaz %32 ve jeotermal %0.1'dir. her iki dönemde de kömür ile çalışan santrallarımız en yüksek üretim dilimine sahiptir.

Soru 4:

Su ile üretilen ucuz maliyetli elektriğin yerine, yüksek fiyatlı doğalgazla elektrik üretmeyi doğru ve tutarlı bir davranış olarak değerlendiriyor musunuz?

Cevap 4:

Ülkemiz ekonomik olarak değerlendirilebilecek hidroelektrik potansiyeli 125 milyar kWh/yıl mertebesindedir.

2001 yılı elektrik enerjisi tüketiminin 127 milyar kWh civarında olduğu düşünüldüğünde, tüm elektrik potansiyelinin mevcut ihtiyacı dahi karşılamaya yetmediği görülmektedir. Ekonomik kriz dışında uzun yıllar ortalamasına göre heryıl %8 civarında talep artışı olduğu dikkate alındığında, 2010 yılında 287 milyar kWh seviyelerine ulaşacak tüketimin karşılanabilmesi için hidrolik kaynaklar yanında diğer kaynakların da kullanılması zorunludur. Bununla birlikte, halen hidroelektrik potansiyelinin %35'i değerlendirilmiş olup, inşaatı süren santralların devreye girmeleriyle bu oran %43'e çıkacaktır.

Diğer taraftan, ülkemizin linyit ve taşkömürü potansiyeli 120 milyar kWh/yıl mertebesindedir. Tüm hidroelektrik ve kömür potansiyeli değerlendirilse bile 2010 yılı elektrik enerjisi talebinin ulusal enerji kaynaklarımızdan karşılanması mümkün değildir. Bu itibarla, enerji arz güvenliğinin sağlanması için değişik kaynaklardan elektrik üretimi gündeme gelmiş ve ilk yatırım maliyetlerinin ucuz olması, yatırım sürelerinin kısa olması, çevresel etkiler açısından kömür yakıtlı termik santrallarla karşılaştırıldığında "temiz"

7/7378

olarak nitelendirilebilmesi gibi nedenlerle ülkemizde doğal gaz yakıtlı termik santrallar da kurulmuştur.

Doğal gazın elektrik enerjisi üretimindeki payı diğer ülkelerde de yükselmektedir. 1973 yılında Dünya toplam elektrik enerjisi arzının %12'si doğal gazdan sağlanıyor iken bu oran 1998 yılına gelindiğinde %16'ya yükselmiştir. Rekabetçi piyasa modelinin gelişmesine bağlı olarak bu oranın önümüzdeki yıllarda daha da artması beklenmektedir.

Ayrıca, son yıllarda yaşanan şiddetli kuraklık nedeniyle, su seviyeleri kritik kotların altına inen barajlarımızda, gelen suyun biriktirilerek normal işletme seviyelerine getirilmesine çalışılmaktadır.

EK:1

TETAŞ TARAFINDAN ELEKTRİK SATIN ALINAN YABANCI ORTAKLI (Yİ) DOĞALDAZ SANTRALLARININ İHALE VE SÖZLEŞME DÖNEMLERİ

		İHALE DÖNEMİ			SÖZLEŞME DÖNEMİ		
PROJE ADI	GÜCÜ (MW)	RESMİ GAZETE İHALE İLAN TARİHİ	HÜKÜMET	ENERJİ BAKANI	SÖZLEŞME İMZA TARİHİ	HÜKÜMET	ENERJİ BAKANI
GEBZE DOĞALGAZ SANTRALI	1540	29.08.1996	54. (Necmettin Erbakan) Hükümeti RP/DYP Koalisyonu	Recai KUTAN	08.10.1998	55. (III. Mesut Yılmaz) Hükümeti ANAP/DSP/DTP/Bağ. Koalisyonu	Cumhur ERSÜMER
ADAPAZARI DOĞALGAZ SANTRALI	770	29.08.1996	54. (Necmettin Erbakan) Hükümeti RP/DYP Koalisyonu	Recai KUTAN	08.10.1998	55. (III. Mesut Yılmaz) Hükümeti ANAP/DSP/DTP/Bağ. Koalisyonu	Cumhur ERSÜMER
İZMİR DOĞALGAZ SANTRALI	1540	29.08.1996	54. (Necmettin Erbakan) Hükümeti RP/DYP Koalisyonu	Recai KUTAN	08.10.1998	55. (III. Mesut Yılmaz) Hükümeti ANAP/DSP/DTP/Bağ. Koalisyonu	Cumhur ERSÜMER

TETAŞ TARAFINDAN ELEKTRİK SATIN ALINAN YABANCI ORTAKLI (YİD) DOĞALGAZ SANTRALLARININ SÖZLEŞME VE EK/DEĞİŞİKLİK PROTOKOLU DÖNEMLERİ

		SÖZLEŞME DÖNEMİ			EK/DEĞİŞİKLİK PROTOKOLU DÖNEMLERİ		
PROJE ADI	GÜCÜ (MW)	İMTİYAZ SÖZLEŞMESİ İMZA TARİHİ	HUKUMET	ENERJİ BAKANI	PROTOKOL IMZA TARIHI	HUKUMET	ENERJİ BAKANI
ESENYURT DGKÇS	180	12.05.1993	49. (VII. Süleymen Demirel) Hükümeti DYP-SHP Koalisyonu	Ersin FARALYALI	Ek Prt. No 1: 19.10.1993	50. (I. Tansu Çiller) Hükümeti DYP-SHP Koalisyonu	Veysel ATASOY
					Ek Prt. No 2: 29.09.1995	50. (I. Tansu Çiller) Hükümeti DYP-SHP Koalisyonu	Veysel ATASOY
					Değişiklik Prt. : 06.12.1996	54. (Necmettin Erbakan) Hükümeti RP/DYP Koalisyonu	Recai KUTAN
MARMARA EREĞLİSİ DGKÇS (TRAKYA A.Ş.)	478	28.05.1993	49. (VII. Süleymen Demirel) Hükümeti DYP-SHP Koalisyonu	Ersin FARALYALI	Değişiklik Prt.: 16.02.1996	52. (III. Tansu Çiller) Hükümeti DYP/CHP Koalisyonu	Şinasi ALTINER
MARMARA EREĞLİSİ DGKÇS (UNİMAR A.Ş.)	478	18.06.1993	49. (VII. Süleymen Demirel) Hükümeti DYP-SHP Koalisyonu	Ersin FARALYALI	Değişiklik Prt.: 18.03.1996	53. (II.Mesut Yılmaz) Hükümeti ANAP/DYP Koalisyonu	Hüsnü DOĞAN

EK:2

TETAŞ TARAFINDAN ELEKTRİK SATIN ALINAN YABANCI ORTAKLI
DOĞALGAZ SANTRALLARI

ŞİRKETİN ADI	SANTRALIN ADI	Proje Modeli	2002 Yılı Ort.Tarifesi (Cent/kWh)
Gebze Elk. Üretim Ltd. Şti.	Gebze KÇDG Santralı	Yİ	5,49
Adapazarı Elk. Üretim Ltd. Şti.	Adapazarı KÇDG Santralı		
İzmir Elk. Üretim Ltd. Şti.	İzmir KÇDG Santralı		
Trakya Elek. Üretim ve Tic. A.Ş.	(Trakya) Marmara Ereğlisi KÇDG Santralı	YİD	9,11
Uni-Mar En.Yat. A.Ş.	(Uni-Mar) Marmara Ereğlisi KÇDG Santralı		
Doğa Enerji Üretim San. ve Tic. Ltd.Şti.	Esenyurt DG Santralı		

4/2348